

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Філологічний факультет

(повне найменування інституту/факультету)

Прикладної лінгвістики

(повна назва кафедри)

Д и п л о м н а р о б о т а

магістра

на тему:

«Особливості об'єктивації концепту «врода» / «красота» (за даними словників та лінгвістичних експериментів)»

«Objectification features of the concepts "vroda" / "krasota" in the Ukrainian and Russian languages (based on dictionaries and linguistic experiments)»

Виконав(-ла): студент(-ка) *денної* форми навчання
спеціальності 035 Філологія 035.10 Прикладна лінгвістика

Серлік Вікторія Юріївна

Керівник: к. ф. н., проф. Пономаренко Т.В. _____

Рецензент: д. філ. наук, проф. Кондратенко Н. В. _____

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ ___ від _____ 2017 р.

Захищено на засіданні ЕК № 5

протокол № __ від _____ 2017 р.

Оцінка _____ / _____ / _____

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

_____ проф. Кондратенко Н.В.

(підпис)

Голова ЕК

_____ проф. Кондратенко Н. В.

(підпис)

Одеса – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. АСОЦІАТИВНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ СЛІВ.....	6
1. 1. Зміст терміну «асоціація» у сучасній лінгвістиці	6
1. 2. Поняття «концепт» у лінгвістичних дослідженнях.....	8
1. 3. Поняття про асоціативні поля.....	11
1. 4. Поняття про асоціативний експеримент.....	16
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ КРАСОТА	20
2. 1. Теоретичні передумови дослідження поняття "красота" (у філософії, психології та культурології).....	20
2. 1. 1. «Красота» з позиції гендеру	28
2. 1. 2. «Красота» з позиції девіацій: психологічні аспекти	35
2. 2. Красота як смислова парадигма, що об'єднує слова різних частин мови, значення яких мають одну загальну семантичну ознаку	42
2. 2. 1. Врода/красота як оцінний концепт	48
2. 2. 2. Концепт врода/красота в українському соціумі	52
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ АСОЦІАТИВНОГО ПОЛЯ «КРАСОТА» ЗА НАСЛІДКАМИ ВІЛЬНОГО АСОЦІАТИВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ	56
3. 1. Обґрунтування методики дослідження.....	56
3. 2. Когнітивний аналіз асоціативного поля красаота в інформантів контрольної групи за наслідками вільного асоціативного експерименту	57
3. 3. Дослідження девіантних складових концепту «красота».....	62
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
Додаток А	77

ВСТУП

Поняття «краса» є найважливішою категорією культури і у всі часи мала науковий пріоритет для філософів, психологів, культурологів, мистецтвознавців, а також дослідників, що працюють на межі різноманітних галузей наук.

Краса є однією з найважливіших категорій естетики й відображає такі естетичні властивості суб'єктів, об'єктів та явищ дійсності, як гармонійність, довершеність, упорядкованість, логічність, відповідність певному еталону тощо. Кожна культурна епоха корегувала й доповнювала загальносвітовий зміст концепту *красота*.

Концепт *красота* перебував періодично ставав джерелом різнонаправлених лінгвістичних досліджень.

У дослідженнях В. З. Дем'янкова досліджується жанрова специфіка, відзначаються національні стандарти вживання концепту [13, с. 81].

Питання естетичних оцінок і деякі аспекти концепту «краса» розглядалися в роботах В. М. Богуславського, Н. Д. Арутюнової, Ю. В. Мещерякової та ін [3, с. 76]. Однак, незважаючи на наявність ряду праць, що торкаються цієї теми, відомо, що всі існуючі концепти, що формують картину світу, знаходяться в постійній динаміці і можуть змінюватися.

Чим давніше суспільство, тим вище динаміка змін, тому концепт «краса» можна з упевненістю назвати найбільш нестабільним, адже те, що вважається гарним і модним сьогодні, завтра може виявитися смішним і безглуздим.

Через категорію оцінки буде лексико-семантичне поле концепту *красота* Т. Н. Федотова [41, с. 132].

Н. Бутенко, Д. Терехова завдяки асоціативному експерименту виявили стереотипні уявлення українців 70 років ХХ ст. про красу [57, с. 124].

Як відомо, світогляд народу, його спосіб життя завжди відбивається в мовній свідомості. Красота – центральна категорія, у якій знаходять оцінку явища дійсності, твори мистецтва, які дають людині відчуття насолоди, втілюють у предметно-чуттєвій формі свободу й повноту творчих і пізнавальних сил та здатностей людини в усіх сферах життя.

Це найвища цінність, яка збігається з уявленнями людини про досконалість або про те, що вдосконалює життя.

З аналізу літератури за темою дослідження нами зроблено висновок, що семантика лексеми *краса* не є статичною. Динаміка концептуалізації *краси* в свідомості знаходить своє відображення в мові та мовленні. Концепт *краса* в мовній свідомості вивчається на базі асоціативних полів, отриманих під час проведення вільного асоціативного експерименту.

Концепт *краса* експлікує лексичну взаємодію архетипних, асоціативних, метафоричних і символічних значень, що створюють стереотипні уявлення українського етносу.

Сучасна прикладна лінгвістика спрямована на пошук ефективних методів дослідження. Одним з актуальних напрямів є психолінгвістика та лінгвокультурологія, які вирішують практичні завдання в тих умовах, коли методів класичної лінгвістики недостатньо.

Актуальність цієї роботи означено національно-культурною специфікою досліджуваного поняття, особливостями його сприйняття в свідомості сучасної людини. Концепт *краса* не був об'єктом комплексного дослідження, спрямованого на моделювання цього концепту як структури репрезентації типових і девіантних уявлень, відчуттів, асоціацій, пов'язаних із красою й відображених в національно-мовній картині світу.

Нами було висунуто **гіпотезу**, що уявлення про красу сучасних носіїв мови відбиває трансформацію цінностей в межах культури споживання і корелюється з опрідметненням поняття, гендерними та девіантними нашаруваннями. Сприйняття поняття краси сучасними суспільством обумовлене часом та культурними цінностями відображення, що впливає на його відбиття в мовній свідомості та є актуалізованим в мові.

Метою цієї роботи є моделювання та аналіз асоціативного поля «красота».

Для розробки заявленої теми поставлено такі **завдання**:

1. Аналіз науково-теоретичної літератури за темою дослідження.
2. Визначення понять концепту, асоціативного поля, асоціативного експерименту і опис методики його проведення.
3. Аналіз краси як поняття із залученням асоціативних і тлумачних словників.
4. Інтерпретація отриманих результатів, формулювання висновків за наслідками вільного асоціативного експерименту.

Об'єктом дослідження є асоціативне поле *красота*, **предмет** – отримані в результаті вільного лінгвістичного експерименту асоціативні реакції.

Під час проведення дослідження було використано наступні **методи**:

- метод теоретичного аналізу, що полягає в огляді наукових джерел і концепцій із проблематики дослідження;
- метод лінгвістичного опису та спостереження, суть якого полягає в систематизації, класифікації та інтерпретації поняття *краса/красота*;
- метод вільного асоціативного експерименту – для виявлення асоціацій на слово-стимул;

Красота є предметно і гендерно обумовленою: *машина, автомобіль, інструмент, спортивна машина, машини* актуальні для 6% чоловіків, *украшення* для 1% жінок.

Гендерно *красота* жіночого роду: 4% респондентів зазначили *жінчина*, 3% *девушка*, 0.5% - *мужчина*.

Дані експерименту дозволяють нам зробити наступні висновки.

Порівнюючи результати, отримані в різних групах, можемо бачити, що:

1. В контрольній групі, до якої належать пересічні громадяни, найчастотнішими асоціатами виявилися реакції, пов'язані з *природою* - (30%), *естетичні* (23%) та *морально-етичні* (17%);

2. Група осіб з порушеннями харчової поведінки продемонструвала найбільшу кількість «пікових» реакцій: 39% - *естетичні асоціати*, 35% - *оцінні*, 35% - *тілесні*, 30% - асоціати, пов'язані з *зовнішньою красою*;

3. Найбільша кількість реакцій представників профільних професій належали до груп: *зовнішня краса* 31%, *оцінні* 23%, *сексизм* 22%;

4. Психологи продемонстрували схильність до реакцій *оцінного* (30%) та *морально-етичного* (17%) типів.

Таким чином, концепт *красота* зазнає істотних трансформацій у сучасному суспільстві: склад концепту *красота* набуває рис товару та культу тіла і зовнішності. На нашу думку, все це може свідчити про те, що наша гіпотеза є підтвердженою та робимо припущення, що у подальшому концепт *красота* може набути більше антропоцентричних рис, через що може з'явитися більша кількість асоціацій, пов'язаних з людиною та з отілесненням.

ВИСНОВКИ

Концептам *врода/красота* належить одне з провідних місць у мовній картині світу численних народів, зокрема слов'янських. Ще з початку ХХ століття і по сьогодні, краса стає предметом досліджень в площинах соціально-гуманітарних наук, що зумовлено гострою потребою у зміни способу мислення та фіксації динамічних зрушень у складі вказаного концепту. Останнім часом ми можемо спостерігати зміщення у структурному складі концепта *красота* через динамічні зміни у світових цінностях.

Хоча *красу і вроду* вважають синонімами, але *врода* ніколи не визначається просторовими категоріями, як наприклад *краса природи*. *Краса* багатогранна у своїх значеннях, а *врода* суто антропоцентрична.

Метою магістерської роботи було формування та аналіз асоціативного поля «красота». Для досягнення вказаної мети нами були поставлені наступні завдання: проаналізувати науково-теоретичну літературу за темою дослідження; визначити поняття концепту, асоціативного поля, асоціативного експерименту і опис методики його проведення; проаналізувати поняття *врода/красота* за допомогою асоціативних, етимологічних і тлумачних словників; провести вільний асоціативний експеримент та проінтерпретувати отримані результати.

На початку нашої роботи нами було висунуто гіпотезу про те, що уявлення про красу сучасних носіїв мови відбиває трансформацію цінностей в межах культури споживання і корелюється з опредметненням поняття, гендерними та девіантними нашаруваннями.

Із метою підтвердження або спростування цієї гіпотези нами було проведено вільний асоціативний експеримент. На першому етапі експерименту ми виокремили результати контрольної групи, отримані від пересічних громадян. На другому етапі ми провели опитування серед представників трьох

категорій: особи з порушенням харчової поведінки; представники профільних професій (фітнес-тренери, дієтологи, косметологи тощо); психологи.

В результаті порівняння отриманих даних ми побачили, що переважну кількість реакцій телесного типу продемонстрували представники груп із порушеннями харчової поведінки (35%). Схильність до асоціацій естетичного типу виявили представники контрольної групи (23%) та особи із порушеннями харчової поведінки (39%). Реакції морально-етичного типу найбільшою мірою подавали психологи (17%) та «пересічні громадяни» (17%). Більшість оцінних реакцій належала до груп осіб із порушеннями харчової поведінки (35%), представники профільних професій (23%) та психологи (30%).

Узагальнимо отримані результати:

1. В ядрі концепту *красота* представників контрольної групи (пересічні громадяни) опинилися реакції, пов'язані з красою природи, естетикою, морально-етичними якостями що збігається з даними асоціативних словників. Тілесні асоціати виражені в цілому однаково з іншими групами (крім групи з девіантними розладами);

2. Група осіб з порушеннями харчової поведінки, у порівнянні з іншими групами, схильні до перебільшення значення тілесного та зовнішнього компоненту концепту *красоти*;

3. Для представників профільних професій характерно відношення до тіла як до об'єкту, про що свідчить вираженість реакцій сексистського типу та пов'язаних із зовнішністю.

4. Психологи продемонстрували однаково високий відсоток морально-етичного компоненту у складі концепту у порівнянні з представниками контрольної групи. Найменший відсоток асоціацій, пов'язаних із гендером, тілесністю та зовнішньою красою.

На нашу думку, висунуту нами гіпотезу було підтверджено. Результати досліджено впевнено демонструють, що сенс краси у сучасному світі - «бути здоровим», «бути обраним», «бути успішним».

Практична значущість нашої роботи полягає у можливості подальшого використання отриманих результатів у викладанні таких дисциплін як психолінгвістика, лінгвоконцептологія, лінгвокультурологія, гендерна лінгвістика. Це визначає перспективи для подальшої роботи:

1. Розширення загальної кількості респондентів;
2. Залучення до дослідження респондентів із українською мовою як рідною та порівняння результатів монолінгвів із білінгвами;
3. Залучення до аналізу даних інших рівнів мови - зокрема художніх текстів, що може, на наш погляд, показати більш повну картину предметів дослідження;
4. Додати для більш детального дослідження представників інших груп (наприклад, з іншими девіантними розладами);
5. Провести аналіз за гендерними ознаками.

Наше дослідження перебуває на зламі таких галузей як психолінгвістика, лінгвокультурологія, лінгвоконцептологія, гендерна лінгвістика, психологія, та може бути доповнений із урахуванням завнань цих наукових дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов В. П. Синтагматика семантического поля (на материале русского языка)/ В. П. Абрамов. – Ростов-н / Д: Слово, 1992. – 560 с.
2. Аристотель. Риторика / пер. Н. Платоновой // Аристотель. Этика: Политика: Риторика: Поэтика: Категории. – Минск: Литература, 1998. – 1931 с.
3. Арутюнова Н. Д. Истина. Добро. Красота: Взаимодействие концептов // Логический анализ языка. Языки эстетики: Концептуальные поля прекрасного и безобразного / отв. ред. Н.Д. Арутюнова. – М., 2004. – 720 с.
4. Балли Ш. Язык и жизнь /Ш. Бали. – М.: Эдиториал УРСС, 2003. – 230 с.
5. Баскакова И. Л. Практикум по психолингвистике / Баскакова И. Л., Глухов В. П.. – Москва: АСТ: Астрель, 2009. – 163 с.
6. Бегович И. С. Аксиологические особенности концепта «красота» в британской и немецкой лингвокультурах /И. С. Бегович // Наука, техника и образование 2017. – № 5 (35). – Том 2. – С. 53-56.
7. Белянин В. П. Основы психолингвистической диагностики / В. П. Белянин – М.: Правда, 1999. – 340 с.
8. Болотнова Н. С. Когнитивное направление в лингвистическом исследовании художественного текста // Поэтическая картина мира: слово и концепт в лирике серебряного века: матер. VII Всеросс. науч.-практ. семинара / под ред. проф. Н. С. Болотновой. Томск: Изд-во Томского гос. пед. ун-та, 2004. – С. 7-19.
9. Вендина Т. И. Средневековый человек в зеркале старославянского языка / Т. И. Вендина. – М.: Индрик, 2002. – 336 с.

10. Вульф Н. Миф о красоте: Стереотипы против женщин / Н. Вульф. – М.: Альпина нон-фикшн, 2013. – 445 с.
11. Горелов И. Н. Вопросы теории речевой деятельности / И. Н. Горелов. – Таллин: Татр. гос. Ун-т, 1987. – 190 с.
12. Горошко Е. И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента / Е. И. Горошко. – Харьков: «Ра-Каравелла», 2001. – 320 с.
13. Демьянков В. З. Пленительная красота // Логический анализ языка. Языки эстетики: Концептуальные поля прекрасного и безобразного / отв. ред. Н.Д. Арутюнова. – М., 2004. – 720 с.
14. Етика та естетика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / за ред. В. Л. Петрушенка. – Львів: Новий Світ-2000, 2010. – 304 с.
15. Ігнатенко І. З лиця води не пити: уявлення про красу в традиційній українській культурі [Електронний ресурс] // Гендер в деталях: [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/tema-sezonu/z-litsya-vodi-ne-piti-uyavlennya-pro-krasu-v-traditsiyniy-ukrainskiy-kulturi-134187.html>. – Назва з екрана. – (Дата звернення 05.11.1017).
16. История красоты / под ред. Умберто Эко. – М.: СЛОВО/SLOVO, 2005. – 437 с.
17. История тела в средние века / Жак Ле Гофф, Николя Трюон; Пер. с фр. Е. Лебедевой. – М.: Текст, 2008 – 189 с.
18. История эстетики /Зав. редакцией Л. А. Соколова. Режим доступу: [<http://studopedia.org/1-132752.html>]
19. Караулов, Ю. Н. Ассоциативная грамматика русского языка / Ю. Н. Караулов. – М.: Русский язык, 1993. – 330 с.

20. Кирилина А. В. Гендер: лингвистические аспекты / А. В. Кирилина. – М.: Институт социологии РАН, 1999. – 189 с.
21. Краткий понятийно-терминологический справочник по этимологии и исторической лексикологии / сост. Ж. Ж. Варбот и А. Ф. Журавлев. – Режим доступа: <http://etymolog.ruslang.ru/doc/etymologyterms.pdf>
22. Креславский Е. С. Психосоциальные аспекты ожирения // Социально-гигиенические аспекты ожирения: Сборник научных трудов. – Л: ЛСГМИ, 1981. – 117 с.
23. Кронгауз М. А. Семантика: учеб. для студентов вузов / М. А. Кронгауз. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Академия, 2005. – 352 с.
24. Леонтьева А. Л. Так что же есть на свете красота?: (Концепт красоты сквозь призму металексики) // Логический анализ языка. Языки эстетики: Концептуальные поля прекрасного и безобразного / отв. ред. Н.Д. Арутюнова. – М., 2004. – 720 с.
25. Лосев А.Ф. История античной эстетики: Высокая классика / А. Ф. Лосев. – Харьков: Фолио: АСТ, 2000. – 623 с.
26. Лосев А. Ф. История античной эстетики: Итоги тысячелетнего развития. Кн. 1 / А. Ф. Лосев. – Харьков: Фолио: АСТ, 2000. – 450 с.
27. Лосев А. Ф. История античной эстетики: Ранний эллинизм / А. Ф. Лосев. – Харьков: Фолио: АСТ, 2000. – 960 с.
28. Лурия А. Р. Язык и сознание / А. Р. Лурия. – Ростов на / Д.: Тайм, 1998. – 340 с.
29. Международная классификация болезней (10-й пересмотр): Классификация психических и поведенческих расстройств: Клинические описания и указания по диагностике: Пер. на рус. яз. / Под ред. Ю.Л. Нуллера, С.Ю. Циркина. - СПб.: Оверлайд, 1994. - 300 с.

30. Образ, тіло, порядок. Гендерні дослідження в міждисциплінарному спектрі. Антологія / Пер. з англ. та нім.; за ред. Міщенко К., Штретлінг С. – К.: Медуза, 2014. – 232 с. Петрушенко В. Л. Етика та естетика: навч. посібник / Л. В. Петрушенко .– Львів: Новий світ, 2008. – 304 с.
31. Пиаже Ж. Психология интеллекта // Избранные психологические труды. – М.: Просвещение, 1969. – С. 55–231.
32. Рахилина Е. В. Основные идеи когнитивной семантики // Современная американская лингвистика: Фундаментальные направления / под ред. А. А. Кибрика, И. М. Кобозевой, И. А. Секериной. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – С. 370–389.
33. Сахарный Л. В. Введение в психолингвистику / Л. В. Сахарный. – М. : Издательство Ленинградского университета, 1989. –184 с.
34. Сахарова С. Ю. О коннотациях красоты у наименований наблюдаемых объектов // Логический анализ языка. Языки эстетики: Концептуальные поля прекрасного и безобразного / отв. ред. Н.Д. Арутюнова. – М., 2004. – 720 с.
35. СерльДж. Конструирование социальной реальности (Searle J. The Construction of Social Reality. New York: Free Press, 1995) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/searle.htm>>.
36. Современная американская лингвистика: Фундаментальные направления / под ред. А. А. Кибрика, И. М. Кобозевой, И. А. Секериной. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 480 с.
37. Соссюр Ф. Де. Труды по языкознанию / Ф. Де Соссюр. – М.: Слово, 1977. – С. 31-285.

38. Столович Л. Н. Категория прекрасного и общественный идеал: историко-проблемные очерки / Л. Н. Столович. – М.: Искусство, 1969. – 352 с.
39. Супрун А. Є. Вступна стаття // Бутенко Н. П. Словник асоціативних норм української мови. – Львів: Вища школа, 1979. – С. 3–9.
40. Уфимцева Н. В. Сопоставительное исследование языкового сознания славян // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. / Н. В. Уфимцева. Воронеж, 2001. – С. 65–71.
41. Федотова Т. Н. Экстралингвистические факторы в исследовании слов лексико-семантического поля красоты // Реальность, язык и сознание. Тамбов, 1999. – Вып. 1. – С. 131–135.
42. Фрумкина Р. М. Психолингвистика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Р. М. Фрумкина. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 320 с.
43. Фрэнкин Р. Мотивация поведения / Р. Фрэнкин. – СПб.: Питер, 2003. – 651 с.
44. Шостак В. И. Физиология психической деятельности человека: учеб. пособие по психофизиологии / В. И. Шостак, С. А. Лытаев; под ред. А. А. Крылова. – СПб.: Изд-во Деан, 1999. – 126 с.
45. Хогарт У. Анализ красоты / У. Хогарт. – Л.: Искусство, 1987. – 245 с.
46. Щур Г. С. Теория поля в лингвистике / Г. С. Щур. – М.: Наука, 1974. – 256 с.
47. Эко У. Эволюция средневековой эстетики / У. Эко – СПб.: Азбука-классика, 2004. – 287 с.: ил.
48. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології / В. Янів; упоряд. М. Шафовал; наук. ред. М. Старовойт. – К.: Знання, 2006. – 342 с.

49. Deese J. The Structure of associations in language and Thought / J. Deese. – Baltimore: Word, 1965 – 670 p.
50. Ipsen G. Der alte Orient und die Indogermanen // Stand und Aufgaben der Sprachwissenschaft / Festschrift für W. Streiberg. – Heidelberg: Winter, 1924. – S. 200-237.
51. Kent G. H. A Study of Association in Insanity // American Journal of Insanity / G. H. Kent, A. J. Rosanoff . – Frankfurt-am-Mein: Welt, 1910. – 890 S.
52. Kurcz J. Polskie normy powszechności skojarzeń swobodnych na 100 słów z listy Kent-Rosanoffa // Studia psychologiczne. – 1967. – T.8.
53. Osgood C. E. Focus of Meaning / C. E. Osgood. – Mouton: Age, 1976. – 670 p.
54. Hayes N. Psychology / N. Hayes.– Chicago: NTC, 1985. – 276 p.
55. Sheila Jeffreys. Beauty and Misogyny / J. Sheila. – Wesst: Routledge, 2005. – 456 p.

Словники та енциклопедії

56. Большой психологический словарь / сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 672 с.
57. Бутенко Н. П. Словник асоціативних норм української мови / Н. П. Бутенко. – Львів, 1979. – 390 с.
58. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. / В. И. Даль. – Т. 2: И-О. – М.: Русский язык, 1979. – 779 с
59. Огієнко І. І. Етимологічно-семантичний словник української мови / І. І. Огієнко; за ред. Юрій Мулик-Луцик. – Вінніпег Trident Press Ltd, 1979 – 1985.– Т. 2: Е – Л. – 1982. – 400 с.;

60. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70000 слов / С. И. Ожегов; под ред. [и с предисл.] Н. Ю. Шведовой; АН СССР, Ин-т рус. яз. – 21-е изд., перераб. и доп. – М.: Рус. яз., 1989. – 921 с.
61. Русский ассоциативный словарь: в 2 т. / Ю. Н. Караулов, Г. А. Черкасова, Н. В. Уфимцева – М.: ООО «Издательство Астрель», 2002. – 992 с.
62. Славянский ассоциативный словарь: русский, белорусский, болгарский, украинский / Н. В. Уфимцева, Г.А. Черкасова, Ю.Н. Караулов. – М., 2004. – 792 с.
63. Словарь ассоциативных норм русского языка. Прямой / под ред. А. А. Леонтьева. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1973. – 172 с.
64. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980.
65. Степанов С. Ю. Константы: словарь русской культуры. 3-е изд. М.: Академический проект, 2004. – 992 с.
66. Толковый словарь русского языка / под ред. Д. Н. Ушакова. — М.: Гос. ин-т "Сов. энцикл."; ОГИЗ; Гос. изд-во иностр. и нац. слов., 1935-1940. (4 т.) – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/984502>.
67. Философский словарь / А. И. Абрамов и др.; под ред. И. Т. Фролова. – М.: Республика, 2001. – 719 с.
68. Этимологический словарь современного русского языка / составитель А. К. Шапошников: в 2 т. – М.: Флинта: Наука, 2010. – Т. 1: А-Н. – 584с.
69. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / под ред. В. Н. Ярцева – 2-е изд. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Додаток А**Інструментарій дослідження****Анкета:**

Возрас-

т _____

Професси-

я _____

Образовани-

е _____

Пожалуйста, назовите 4-5 ассоциаций на понятие «красота», первое, что придет в голову. Спасибо!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____